

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Манька Володимира Миколайовича на дисертацію

Кисленка Дмитра Петровича

“Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки”, представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Ступінь актуальності обраної теми

Інтеграція України до Європейського співтовариства обумовлює нові підходи до виховання особистості слухача, студента, курсанта, його навчання, професійної підготовки. В основі інноваційних змін – нова компетентнісна парадигма до підготовки кадрів в освітньому процесі. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року та Законах України «Про державну службу» (2015), «Про національну безпеку України» (2018), «Про Національну поліцію» (2015), «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» (1998), «Про охоронну діяльність» (2013); «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014) з цією метою передбачено гуманізацію навчального процесу, формування національних та загальнолюдських цінностей, особистісну орієнтацію освіти, постійне підвищення якості освіти, підкреслено, що модернізація та розвиток освіти й науки повинні набути неперервного випереджального характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в Україні та за кордоном. Тому на зміну вузькій спеціалізації прийшов комплексний підхід до підготовки кадрів, наголошено на необхідності трансформації змісту й форм організації навчання, розробленні нових освітніх стратегій підвищення кваліфікації фахівців для різних галузей економіки й національної безпеки України.

На сучасному етапі розвитку української держави вкрай важливою є проблема підготовки кваліфікованих кадрів з охоронної діяльності та безпеки, здатних до професійної мобільності, оперативності, гнучкості, винахідливості, конкурентоспроможності, здатних вирішувати складні завдання службової діяльності, самостійно підвищувати освітній рівень протягом усієї професійної кар'єри, готових до співпраці та співтворчості. Це актуалізує проблему вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх правоохоронців.

Як справедливо зазначає здобувач, реалії практичної діяльності дають підстави констатувати наявність низки проблем, що стосуються професійної підготовленості фахівців з охоронної діяльності та безпеки. Одержані відомості засвідчують, що у студентів не сформована цілісна система знань і фахових умінь для розв'язання професійних завдань з охоронної діяльності та безпеки, бракує уваги до інтересів і потреб студентів у самовираженні, самостійності, що суттєво послаблює навчально-професійну мотивацію, формування чітких громадянських позицій, патріотизму, високої моральності, безпечної поведінки, здоров'язбережувальної культури, людської гідності. Стратегічне завдання закладів вищої освіти полягає в запровадженні нових підходів до професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, зокрема, в розробленні освітньо-професійних програм на засадах компетентнісного, інтегративного, системного підходів, у трансформації змісту шляхом професіоналізації й інтеграції спеціальної вогневої, правової, тактичної, фізичної та психологічної підготовки, розробленні діагностичного інструментарію для систематичного моніторингу якості навчальних результатів.

У зв'язку з цим дослідження Д.П. Кисленка щодо обґрунтування системи професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки є безумовно актуальним та своєчасним, оскільки бракує наукових робіт, які б розглядали вказану проблему комплексно і в достатньому обсязі, не обґрунтовано й не розроблено моделі професійної підготовленості та готовності фахівців до ефективного здійснення службової діяльності, не сформульовано концептуальні основи, відсутні організаційно-педагогічні умови, потребує удосконалення технологія поетапного та покомпонентного формування професійних компетентностей і методика їх діагностики. Це дає всі підстави констатувати, що спрямованість дисертаційної роботи Д.П. Кисленка, її концептуальні положення слід визнати вагомим внеском в удосконалення організації й змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

Треба також відмітити, що тема дослідження є складовою наукових досліджень Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Освітньо-науковий проект як форма організації освітнього процесу та самостійної роботи студентів» (ДР № 19КФ041-05), «Розвиток педагогічної освіти в класичних університетах» (ДР № 0119U000607), Хмельницького національного університету «Психолого-педагогічна система становлення особистості фахівця» (ДР № 0114U005266).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз дисертації Кисленка Дмитра Петровича свідчить, що автор з належною повнотою схарактеризував досліджувану проблему, розробив науковий апарат дослідження, сформулював концептуальні ідеї, які було послідовно реалізовано в дисертації у процесі розв'язання поставлених завдань.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами теоретичного та практичного досліджень, здійснених дисертантом, і в цілому не викликають сумніву. Найбільш суттєві наукові та практичні результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях.

Слід відзначити повноту і доказовість теоретичної бази дослідження. Автор виявляє високий рівень наукової компетентності, характеризуючи стан дослідження окресленої проблеми у сучасній науковій літературі, зокрема зіставляючи методологічні підходи до формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

У дослідженні враховано з позиції взаємодії вимоги до компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, системного, аксіологічного, інтегративного наукових підходів до вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

Положення, які сформульовано в дисертації, достатньо обґрунтовано. Висновки та рекомендації, що викладено в дисертаційній роботі, ґрунтуються на застосуванні сучасних методів дослідження (аналіз, синтез, контент аналіз; теоретичного узагальнення й прогнозування, систематизація, моделювання, спостереження, анкетування, бесіди, експертне оцінювання результатів, узагальнення незалежних характеристик, описової статистики, тощо). Використання адекватних поставлених меті та завданням дослідження методів наукового пошуку дозволило здобувачу отримати обґрунтовані результати та зробити репрезентативні висновки, достовірність яких підтверджується змістом дисертації.

Результати дисертаційного дослідження апробовані на багатьох науково-практичних конференціях різного рівня, вони використовуються в освітньому процесі закладів вищої освіти МВС України, Державної

фіскальної служби України та за кордоном (Чехія, Словаччина), а також в системі службової підготовки поліцейських.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Кисленка Д.П. достатньо обґрунтовані.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Високий ступінь достовірності теоретичних положень та практичних результатів дисертаційного дослідження Кисленка Д.П. досягається не лише теоретичними методами, а й завдяки констатувальному та формувальному експериментам, статистичній обробці отриманих даних. Аналіз здобутих експериментальних результатів наочно проілюстрований в численних таблицях та графіках. Достовірність та обґрунтованість результатів експериментальної роботи забезпечується репрезентативністю вибірок, співставленням початкового та досягнутого рівнів формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки, існуванням достатньої кількості констатуючих зрізів. Все це робить висновки, теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи Кисленка Д.П. логічними і переконливими.

Наукова новизна проведеного дослідження безперечна: його автором обґрунтовано і сформульовано теоретичні, педагогічні, концептуальні засади та розроблено авторську систему професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки, спрямовану на реалізацію розробленої моделі та організаційно-педагогічних умов.

Автором дисертаційної роботи на основі всебічного аналізу літературних джерел та досвіду практичної роботи обґрунтовано концепцію професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, що охоплює методологічний, теоретичний, методичний концепти; розроблено систему професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки, що складається із взаємопов'язаних підсистем (цільова, теоретико-методологічна, змістово-технологічна, діагностично-результативна); визначено, теоретично обґрунтовано та реалізовано організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки (розвиток мотивації майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки до професійної діяльності; структурування змісту професійної

підготовки на засадах інтеграції вогневої, тактичної, психологічної та правової компонент; використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки; удосконалення спеціальної фізичної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки; моделювання квазіпрофесійних ситуацій, спрямованих на усвідомлення значущості особистої безпеки для провадження професійної діяльності); запропоновано структуру професійної компетентності фахівців з охоронної діяльності та безпеки (мотиваційний, когнітивний, операційний, особистісний компоненти).

Новизна і достовірність результатів проведеного дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнюючих методів, адекватних предмету, меті та завданням дослідження, оптимальною тривалістю дослідно-експериментальної роботи, об'єктивним аналізом здобутих результатів.

4. Значущість результатів дослідження для науки й практики та можливі шляхи їх використання

У дослідженні Кисленка Дмитра Петровича отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі теорії та методики професійної освіти, що в сукупності розв'язують актуальну наукову проблему, яка виявляється в обґрунтуванні та узагальненні теоретичних і методичних основ професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

Отримані у дослідженні Кисленка Д.П. результати створюють теоретико-методологічну основу для розвитку теорії та методики професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

Практичне значення отриманих результатів визначено розробленням і впровадженням в освітній процес ЗВО навчально-методичного забезпечення для вдосконалення професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки (*навчальні та навчально-методичні посібники – «Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності», «Методика професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності до використання інформаційних технологій», «Специфіка і зміст підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності», «Гирьовий спорт у вищих навчальних закладах»; «Попередження травматизму на заняттях з*

фізичної підготовки», «Взаємодія працівників міліції при застосуванні заходів фізичного впливу»; *методичні рекомендації* «Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка»; програми навчальних дисциплін загальної та професійної підготовки, де передбачено поглиблене опанування змісту фахової підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки на засадах інтеграції вогневого, тактичного, психологічного, правового складників; конспекти лекцій, плани практичних занять).

Результати дослідження впроваджено в освітній процес ЗВО: Харківського національного університету внутрішніх справ (від 28.11.2018 р.); Національної академії внутрішніх справ м. Києва (від 19.12.2018 р.); Національного університету державної фіскальної служби України м. Ірпеня (№ 3368/91-91-01-23 від 21.12.2018 р.); Льотної академії Національного авіаційного університету м. Кропивницького (№ 04/2-189 від 20.03.2019 р.); Академії «HUSPOL» м. Границе, Чехія (№ PotAkHus 001/2018); Європейського інституту післядипломної освіти м. Подгайська, Словаччина (№ 37 від 07.09.2018 р.); Управління поліції охорони м. Києва (довідка № 03/13/1-79 від 06.02.2019 р.).

Основні результати дослідження, його положення й висновки можуть бути використані під час розроблення навчальних планів та освітніх програм, підручників, навчальних посібників, навчально-методичних комплексів дисциплін, дистанційних курсів, а також у професійній діяльності викладачів, які реалізують професійну підготовку фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

Відповідні дослідження варто розвинути науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців правоохоронних органів.

5. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Результати дослідження опубліковані у 66 наукових та навчально-методичних працях. Серед них: 1 монографія, 3 навчальні посібники, 26 статей у наукових фахових виданнях України та в іноземних наукових періодичних виданнях (з них 9 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, зокрема 2 у «Scopus»), 35 статей у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій, 1 методичні рекомендації.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації та автореферату

Робота складається з анотацій, вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, що становить 690 найменувань (із них 46 іноземних), 25 додатків. Робота ілюстрована 22 таблицями та 25 рисунками. Повний обсяг дисертації – 602 сторінки, основний текст викладено на 370 сторінках, що цілком відповідає вимогам “Порядку присудження наукових ступенів” до обсягу докторських дисертацій. Стиль викладу в авторефераті та дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття. Автореферат дисертаційного дослідження Д.П. Кисленка написаний відповідно до існуючих вимог, грамотно, і повністю відповідає змісту та структурі дисертації, дає чітке уявлення про специфічні особливості проведеного дослідження і його результати..

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. Бажано було б розширити і деталізувати положення наукової новизни отриманих результатів «удосконалено» та «дістало подальшого розвитку», оскільки нині вони більшою мірою відповідають анотації виконаної роботи, а не науковому положенню, що виноситься на захист.

2. На нашу думку, у п. 1.2 недостатньо уваги приділено педагогічним аспектам підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки. Автор більше схиляється до аналізу психологічної та правової підготовки. Недостатньо проаналізовані дослідження попередників в аспекті що зроблено, а що потрібно в подальшому ще досліджувати.

3. У п. 1.3 автор подає зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки обмежуючись при цьому тільки двома європейськими країнами (Польща, Чехія). Проте по тексту і у висновках не підкреслюється, що конкретно можна впровадити з цього досвіду в Україні. Потрібно було б також дати досвід підготовки охоронців інших європейських країн (Німеччина, Франція тощо), а також інших регіонів (наприклад, Азія, Америка, Океанія).

4. У цілому в першому розділі дисертаційної роботи та у п. 1.3 зокрема, здобувач захоплюється аналізом нормативно-правового забезпечення охоронної діяльності та безпеки загалом і виходить за межі назви підрозділу, залишаючи поза увагою саме складові компоненти професійної підготовки вказаних фахівців.

5. Назва першого розділу не охоплює всіх питань, які безпосередньо розглядаються у ньому. Проте назва підрозділу 2.1 дублює назву другого розділу.

6. На нашу думку, під час обґрунтування вибору організаційно-педагогічних умов професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки (п. 3.1 дисертації) потрібно було детально проаналізувати відповіді експертів, а не тільки наведення аналогічних даних досліджень попередників.

7. У процесі аналізу отриманих експериментальних даних переважають кількісні показники. Більшу увагу здобувачеві потрібно було б приділити також якісним характеристикам одержаних даних. Під час статистичної обробки можна використовувати загально відомі пакети програмного забезпечення.

Проте перераховані недоліки не є принциповими, а тому не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Дисертація Д.П. Кисленка написана на високому науково-педагогічному й методичному рівнях, містить змістовний і ретельно розроблений автором новий теоретичний і практичний матеріал.

8. Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку

Докторська дисертація Д.П. Кисленка є цілісною, цілком завершеною науково-педагогічною працею, що написана з актуальної теми, яка збагачує педагогіку професійної освіти новими результатами дослідження теоретичних, методичних і практичних проблем теорії та методики професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки. Отримані автором результати, висновки й рекомендації мають важливе значення для теорії і практики професійного навчання у закладах вищої освіти.

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць дає підставу зробити такий загальний висновок: дисертація Кисленка Дмитра Петровича "Теоретичні і методичні засади професійної підготовки

майбутніх фахівців з охоронної діяльності та безпеки” за актуальністю та глибиною, обсягом і оформленням, повнотою викладу її основних результатів у публікаціях відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 “Порядку присудження наукових ступенів”, які висуваються до докторських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
головний науковий співробітник
науково-організаційного центру
Національної академії СБ України
доктор педагогічних наук, професор

В.М. Манько

Підпис В.М. Манька засвідчую
Учений секретар
Національної академії СБ України
кандидат юридичних наук

О.В. Бутенко

5 грудня 2019 р.

Львівський національний

університет імені Івана Франка

06 12 2019